

БЕСЛӘННҖӘУЫ БЮДЖЕТЫ МУНИЦИПАЛОН СКЪОЛААГЪОММӘЙЫ АХУЫРАДЫ
СЫВӘЛЛӘТТЫ РӘВДАУӘНДОН № 6

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «ДЕТСКИЙ САД № 6 г. БЕСЛАНА»

**НОД С ПРИМЕНЕНИЕМ
НАЦИОНАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА
ПОДГОТОВИТЕЛЬНАЯ ГРУППА
«ДЖЕОРГУЫБА»**

**ПОДГОТОВИЛА И ПРОВЕЛА
ВОСПИТАТЕЛЬ ПЕРВОЙ КАТЕГОРИИ
ДИГУРОВА МАРИНА ХАЗБИЕВНА**

БЕСЛАН, 2021г

*Заведующий
Хайдарова З.Ф.*

Тема: «Джеоргуыба»

Нысан: Сывæллатты дарддæр ахуыр кæнын ирон царды цаутимæ, ирон адæмы кадджын бæрæгбонимæ «Джеоргуыба» - ны мидисимæ сабиты базонгæ кæнын. Фæззджы йæ кæй фæкæнынц, уый тыххæй æрдзурын. Базонгæ кæнын ирон æгъдæутимæ. Дзырдуат хъæздыг кæнын.

Дзырдуат: Лæгты дзуар, Уастырджи,

æрмаг: Æртæ æртæдзыхоны, бæганы, физонæг, сыкъа, ныв «Уастырджи», ирон мелодиты касетæ, магнитофон, æртæкъахыг стьол;

Этаптæ:

1. Уыци – уыци фæззæджы тыххæй
2. Зарæг «Фæззæг»
3. «Джеоргуыба» нæ хæдзары
4. Кафт «Чепена»
5. Æмбисæндтæ
6. Инсценировка: «Халсарты æмæ дыргъты быцæу»
7. Хъазт «Къухивазынтæй хъазт»
8. Ныв «Сыгъзæринбазыр Уастырджи»
9. Æмдзæвгæтæ
10. Хистæр кувы
11. Хатдзæг

Ахуыры цыд:

1. Уыци – уыци фæззæджы тыххæй

Мигъ кæд æрбады ныллаг

Мах кæд бафснайæм тыллаг. /Фæззæджы/

- Цавæр афæдзы афон у?

/Фæззæг/

- Цæмæй бæрæг у? – Сыфтæртæ бур кæнынц æмæ згъæлынц зæххмæ, арæхдæр фæуары къæвда, бон фæцыбырдæр, æхсæв та фæдаргъдæр ис, мæргътæ хъарм бæстæм атахтысты, фæуазалдæр ис.

- Фæззæджы адам цы фæкусынц? – æфснайынц тыллаг, æлбырд кæнынц дыргътæ, халсартæ, зымæгмæ скæнынц цæхджынтæ, адджын дæттæ.

2. Лæппутæ æмæ чызджытæ азарæм ныр та нæ зынаргъ уазджытæн зарæг

«Фæззæг»

Зарæг «Фæззæг»

3. Сывæллæттæ байхъусут мæм лæмбынæг. Мах зонам æхсæнадон бæрæгбæттæ. Абон уын æрдзурдзынæн ирон кадджын бæрæгбоны тыххæй. Уыцы бæрæгбон у «Джеоргуыба». Уыцы бæрæгбон куыд хуыйны? – «Джеоргуыба».

Ноябры фæстаг бонты сыфтæр куы æрымбæрзы нæ зæхх йæ сыгъзарин гаутæй, нæ кусæг адам куы сисынц быдыртæй сæ хъхæздыг тыллаг, уæд Иры адам бæрæг фæкæнынц нæ рæсугъддæр æмæ кадджындæр бæрæгбæттæй иу – «Джеоргуыба» - Ног хорæй хуссар мæнæуæй – йæ чърийаг, цæгаты мæнæуæй – бæгæныйаг.

Æнæхъæн къуыри сыхæгтæ, хæстæджытæ æрымбырд уыдзысты куы иу хæдзары, куы иннæ хæдзары æмæ бадтдзысты бærкадджын стьолты уæлхъус æмæ кувдзысты Стыр Хуыцаумæ, Сыгъдæг Лæгты Дзуармæ, Æгас Дзуæрттæм дæр.

- Зонут æй, сывæллæттæ, «Джеоргуыба» цæмæн хуыйны? – Нæ зонам.

- Уæдæ байхъусут таурагъ «Джеоргуыба»-йы тыххæй.

Раджыма – раджы цардысты нæ нæртон зæххыл лæг æмæ ус. Лæгæн йæ ном хуындис Джеуæр, усæн та Гуыба. Иннæ адамы хуызæн цардысты, хуым кодтой зæхх, сагътой нартхор, мæнæу, зылдысты фосмæ. Фæлæ уæддæр иннæ адамы 'хсæн бæрæг кодтой уæлдæй куыстуарзондæр æмæ хæларзæрдæ дæр. Нæ уыдис ахæм бон Джеуæр æмæ Гуыба ма баххуыс кæной мæгуыр адамæн. Дих кодтой сæ дзулы къæбæр, сæ хид фæллойæ кæй рæзын кодтой, уый. Скодта тынг хус аз, Бахус сты иуулдæр зæххытæ, Бахус сты быдырты нартхор, мæнæу, кæрдæг дæр мА Бахус зæххыл. Адаæм мæлын райдыдтой æххормагæй. Æмæ уæд Джеуæр æмæ Гуыба райдыдтой æфсадын мæгуыр адамы сæ бæркаджын къухтæй. Фæлæ ралæууыдис ахæм бон æмæ Джеуæр æмæ Гуыбайы къутутæ æмæ къæбицтæ афтид кæнын райдыдтой. Æмæ уæд Джеуæр æмæ Гуыба æрымбырд кодтой мæгуыр адамы сæ хæдзары æмæ сын байуæрстой фæстаг кæрдзыны мур. Уый фæстæ сын Джеуæр загъта: «Абон бузныг нæ зæдтæн, нæ дауджытæн, æфсæст кæй стæм, фæлæ нæ сомбоныл дæр нæ ахъуыды хъæуы, уалдзæджы куы ницы байтауæм, уæд цæмæй цæрдзыстæм». Æмæ байуæрста цыддæриддæр мА йæм баззад йæ гонты æмæ къутуты, уыдон. Зайгæ та йæм бакодта тынг гыццыл, кæмæ æрхаудта нартхор гагата, кæмæ мæнæуы æмæ сын уæд Джеуæр загъта: «Курын уæ æмæ ацы нартхоры æмæ мæнæуы гагата ныссадзут æмæ сыл зæрдиагæй бакусыт, цæмæй уæм æрзайа хъæздэг тыллаг. Афтæ бакодтой мæгуыр адаæм иууылдæр, бахуым кодтой зæхх, ныссагътой сæ мæнæу æмæ нартхор, хур æрттывта, къæвда йæ донæй æфсæста. Мæгуыр адаæм райсомæй изæрмаæ рувæнтимæ куыстой сæ зæххытыл. Афтамæй сын баххуыс кодтой Ирыстоны зæдтæ æмæ дауджытæ. Уацилла, Реком, Уастырджи, Донбеттыр. Уыцы аз æрзадис диссаджы тыллаг Иры зæххыл, адаæм æмæ фосæн тас нал уыдис æххормагæй амæлын. Уыцы рæстæгæй, боны бонмæ зæхкусджытæ куы фæвæййынц сæ фæззыгон куыстытæ, уæд сбæрæг кæнынц ацы рæсугъд бæрæгбон «Джеоргуыба». Кæцы баиу кодта иу дзырды ирон адамы дыууæ ирвæзынгæнæджы номы «Джеуæр» æмæ Гуыба».

- Мæгуыр адамæн чи баххуыс кодта?

- Сæ нæмттæ куыд хуындысты?

- Цы байуарста Джеуар?
- Магуыр адам цы ми кодтой сæ нартхоры æмæ магнауы гагатаен?
- Цавар аз сыл æрцыдис? (хъæздыг).

4. Кафт «Чепена».

Ма фæкаенут зивæг «Джеоргуыба» -йы кадджын бæрæгбоны, цæйут æмæ æркафут лæппутæ.

5. Сывæллæттæ æмæ æмбисæндтæ дæр зонут? Чи рæсугъддæр æмæ аивдæр радзурдзæн æмбисонд?

Æмбисæндтæ

- Фæззæгæй зæрдæ буц у.
- Фæззæг – царды къæбиц у.
- Фæззæг – уæззау уæрдонтæ тулы.
- Фæззæг магусайы удхæссæг.
- Уалдзæг рæсугъд у, фæззæг хъæздыг у.
- Фæззæг æфснайæг, зымаг та уарæг.
- Æнæ кусгæйæ цард нæй.
- Фæллойдæнæг лæг кадджын у.
- Чи нæ кусы, уый нæхæры.
- Цард куыстæй фидæуы.
- Бирæ дзурынаы бирæ кусын хуыздæр.
- Фæззæг макъуылджын.

6. Инсценировка: «Халсарты æмæ дыргъты быцау».

7. Хъазт «Къухивазынтæй хъазт»

8. Ныв. «Сыгъæринбазыр Уастырджы».

Ирон адам стыр кад æмæ стыр аргъ кæнынц сæ зæдтæн, сæ дзуæрттæн. Фæлæ уыцы дзуæртты æхсæн дæр уæлдай кадджындæр бынат ахсы Уастырджы, нæлгоймагты бардуаг, бæлщæтты, хæстонты фæндарастгæнæг, магуыртæн æххуысгæнæг, кæстæрты раст фæндагыл аразæг. Ирон адаймаг каддæриддæр цыфæнды уавæры дæр йæхи мæ фæдзæхса, уымæн гæнæн нæй. Лæгты дзуар æххуыс кæны ирон адамаен. Куы йæм бакæсай, уæд у зæххон адаймаджы

хуызæн æмæ уымæ гæсгæ у бынтон хæстæг нæ Иры адæмимæ. Адæмæн сæ уарзон дзуар хайджын у адæймаджы хуыздæр миниуджытæй. Фырбуцай йæ хонынц «Сыгъзарин Уастырджи», «Хъæбатыр Уастырджи», «Сыгъзаринбазыр Уастырджи». У бæрзонд фæтæнуæхск, хæрзконд урсзачтæ лаг, бады урс æфсургъыл. Лагты дзуар арæх æрбацауы нæ зæххмæ, ирон адæймаджы хуыз райсгæйæ, цæмæй базона, куыд æххуыс кæнынц адæм кæрæдзийæн сæ цины æмæ хыгты рæстæг. Йæ ном афтæ кадджын уыднæ фыдæлтæм æмæ йын афæдзы иуæндæсæм мæй сæрмагондæй скуыдтой йæ номыл Джеоргуыбайы мæй. Фæлæ йын уыцы мæйы дæр ис сæрмагонд бонтæ, сæрмагонд къуыри – Джеоргуыбайы бæрæгбон, кæнæ Уастырджийы кууæн къуыри. Бæрæгбон ахæссы къуыри. Хуыцаубон – фæдзæхсæн бон, къуырисæр – йæ 'рвитæн изæр. Уыцы бон дæр хæдзары скæнынц æртæ кæрдзыны æмæ бинонты хистæр йæ кæстæрты бафæдзæхсы Уастырджийыл, азæй – азмæ бинонтæ бæрæгбоныл æнæниз, æнæмæстæй куыд æмбалой, кæстæртæ амонджын куыд уой.

9. Сывæллæттæ дзурынц æмзæвгæтæ

Джеоргуыбайы бæрæгбон»

Æрхæццæ та нæм ногæй

Джеоргуыбайы бон

Бæгæныйæ, æрвонгæй

Ыссарæм ын йæ ном.

* * *

Æртæ чърийы, кусарт

Мах дзуары бон кæнæм

Сыгъдæг зæрдæйæ кууæм

Æххуыс кæнæд лагæн

* * *

Нæ амонд нын кæн фидар,
Нæ фыдбылыз нын саф,
Нæ ИР куыд уа сæрибар
Гæе уый дæ куæм мах.

* * *

Æртæкъахыг æфсургъыл
Нæ Уастырджи æртахт,
Зæрдиагæй, рæсугъдæй
Нæ кувинаг ын барст.

/Гæматы Иван/

«Уастырджийы бæрæгбон»

Рæсугъдæй бæрæгбонмæ афæдз цæуæм,-
Фæззыгон къуырийы йæ сбæрæг кæнæм:
Сыгъзарин Уастырджи – табуйаг йæ ном, -
Йæ сыгъзарин арфæ кæны уый æргом!

* * *

Ирон бæрæгбон нын йæ хорзæх дæтты, -
Æнæниздзинадтæ лæвæрдтæн хæссы!
Хæдзарæй – хæдзармæ нæ фарны куывдты, -
Æфсинты къæбицтæ куывддонтæ ысты!

/Къадзаты Будзи/

«Джеоргуыба»

Уастырджи, табу дæхицæн!
Гас цу, хуыцауы сæрзæд!
Де'фсургъ дæ ронæн хæссæд!

* * *

Кувынц дæм Иры дзыллæтæ,
Акодтой кусарт – нывонд,
Цинн кæнынц алы сыхбæстæ,
«Оммен!» - хъæр хъуысы æрвонг.

* * *

Бæгæны ранхъызт, - фынкаæвард,
Физонæг уадз хæрздæф,
Хæбизджын сойæ фыраелгъæд,
Дзаг фынг – æфсинты æрмдзæф!
Радбонгай сыхбæстæ бадынц,
Авд боны авд куывдæн – фаг!
Хистæртæ гаджидау уадзынц,
Кæстæртæ' авдисынц хæрзуаг!

/Гæматы Иван/

«Иры Джеоргуыба»

Фæрнаей зынат, нæ дауджытæ,
Хæссут нын амонд æмæ цин,
Кæсы æнкъæлмæ уаджытæм
Нæ бæркадкъух æфсин.
Дæ буц фысым Ирыстонмæ
Цæстуарзонæй æуай,
Дæуæн, сыгъæрин лæгты Дзуар
Мах авæраем дæ хай.

/Коцойты Зæирæ/

10. Залмæ æрбацыдысты æртæ (лæппу æмæ дыгуæ чызджы) хуынтимæ. Сæ хуынтæ хистæрты размæ фынгыл æрæвæрынц.

Хистæр кувы:

- О Хуыцаутты Хуыцау!
- Нæ куывдтытæ нын айс.

- Дæуæй кураæ æнаениздзинад,
- Цæмæй тыхджын уæм.
- Цæмæй нæ бæркад алы аз дæр æфснайд уа.
- Фидæны та ныл нæ бæрæгбон амондджинай цæуа!
- Хонаæм уæ нæ бæрæгбонмæ мах дæр.

12. Ууыл нæ бæрæгбон æрхæццæ йæ кæронмæ æмæ сывæллæттæ афтæ бакæнæм æмæ нæ уазджыты дæр бахонаæм нæхимæ нæ бæрæгбонмæ æмæ немæ саходой кæй скуывдтой уыцы чъиритæй.

Амæй фæстæмæ МА ныл нæ бæрæгбон ноджы хъæлдзæгдæр æмæ рæсугъддæрæй куыд цæуа, ахæм хорзæх не'ппæты дæр уæд.

